

KATOLICKI (402) ai

k- (399), c- (3); -th- (315), -t- (87).

a oraz o jasne (w tym w a 9 r. błędne znakowanie oraz 3 r. zapis ko- SkarŻyw).

sg m N katolicki (36). ◇ G katolicki(e)go (24). ◇ D katolicki(e)mu (3). ◇ A katolicki (6), katolicki(e)go (2). ◇ I katolickim (8). ◇ L katolickim (25). ◇ f N katolicką (63), katolicka (4); ~ (attrib) -ą (62), -a (3); -ą : -a SkarJedn (5 : 1), SkarŻyw (7 : 2); ~ (praed) -ą (1) SkarJedn, -a (1) ReszPrz. ◇ G katolickiej (78); -ej (1), -(e)j (77). ◇ D katolicki(e)j (14). ◇ A katolicką (37). ◇ I katolicką (7). ◇ L katolicki(e)j (15). ◇ n N katolicki(e) (7). ◇ G katolicki(e)go (10). ◇ A katolicki(e) (3). ◇ I katolickim (2). ◇ L katolickim (2). ◇ pl N m pers katoliccy (7). subst katolicki(e) (7). ◇ G katolickich (17). ◇ D katolickim (4). ◇ A m pers katolicki(e) (7). subst katolicki(e) (6). ◇ I pl m katolickimi (5). ◇ L katolickich (3).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. Określenie wyznania chrześcijańskiego, które uznaje papieża za głowę Kościoła i wierzy we wszystkie prawdy wiary, które tenże Kościół do wierzenia podaje; zgodny z zasadami religii katolickiej; catholicus Cn [catholicus – pospolity Mącz 41b; – powszechny, obecny Calep; powszechny – catholicus Cn] (339) : Więcey niż dziewiędziesiąt kácerstw z Grecyey/ y z tych tám łtron ná łkázanie/ y otrucie prawdy Kátolickiey wyłzło SkarJedn 168; wezmi pokoy pocałowánia Kátolickiego/ wiáry iedney/ y Páłterzá iednego. SkarJedn 386, A*, 74, 104, 275, 324 (11); Obacz/ ty ktory z Greki ten błád trzymasz/ żeby Duch S. od Syná niepochoził/ iáko ták łtáry Cyryllus tę prawdę Kátholicką zna. SkarŻyw 278; Cátolickie imię włafne Boże^{mv} kościołowi ná rožność od Heretykow. SkarŻyw 279 marg, A5, 80, 119, 203, 300 (11); Tákci onych czáfow ty ártykuły kátolickie/ ámbicyą/ y mocą do zboru wprowadzone łą. NiemObr 137; ReszPrz 67; Dzieięć rozdziałow Modlitw Kátholickich/ z rozlicznych Kościołá Powłzechnego Doktorow LatHar kt, +3v, +5 [2 r.]; WujNT 733; WysKaz 14; Sekty Kácerłkie od prawdy Kátolickiey iáko śnieg od łłóncá táią PowodPr 55, 46; Ty poćiechy miedzy innemi łą przednieyše: Nieśmiertelność dułz náłznych [...]: dobre á Kátholickie z tego łwiátá zefłzie: płáč mierny/ y pogrzeb vczćiwy SkarKaz 381b, 43a [2 r.], 121a, 384b, 385b, 548b, 549a, 576b; Ożywiay dobrotliwy Pánie/ pobożność Kátholicką SkarKazSej 688b, 681a, 682b, 688a marg, 702b.

W przeciwstawieniach: »heretycki (4), luterski (2) ... katolicki« (6): o kościół zaden áni Kátholicki áni Heretycki nie dbał. SkarŻyw 369; Abráhám nie Luterłką/ ále Kátholicką wiárą był vłpráwiedliwiony. WujNT Xxxxx, 728 marg, Xxxxx3v, Ccccc3v; SkarKaz)(3.

W charakterystycznych połączeniach: katolicki(-e, -a) artykuł, brakowanie (2), chwala, czujność, imię, księgi, łaskawość (4), mądrość, męstwo, miłosierdzie, modlitwa, napominanie, natura, obrona, pobożność (4), pocałowanie, pociecha, post, postylla, prawda (29), prawo, przełożony, sława, spowiedź, sprawiedliwość (2), wykład (3), zeście (2).

Wyrażenia: »katolicka cnota« (1): Ktoremu do tych Pánłkich krolewłkich y Kátolickich cnot [...] áby Pan Bog wielkie łzczęście y zwycięłstwo nád włzytkiemy nieprzyiációły dáć raczył/ vłtáwicznie iego łwiętey miłóści prósiemy. SkarŻyw A2v.

»cześć katolicka« (1): kácerłtwa żeby vłtály á wyłoko łię cześć twoia Bołka y Katholicka podniołłá SkarŻyw 115.

»kościół katolicki« [szyk 11 : 1] (12): Ták iż kościół Rzymłki ná on čás od nich malárze brał/ iáko widziem wftórych kościołách Kátholickich/ y w łamym Rzymie gdzie málowánia łą Greckie. *SkarJedn* 227; *SkarŻyw* 58, 86, 279 [2 r.]; *StryjKron* 767; *ActReg* 16, 17 [2 r.]; Kościoły Kátholickie nie máią być haeretykom pozwaláne. *WujNT* 93 *marg*, 444, Zzzzz3.

»nabożeństwo katolickie« [szyk 2 : 1] (3): *CzechEp* 6; Ten łtary dąb ták vrołł/ á wiátr go żaden nie obálił. bo korzeń iego iest Chryftus y Kápłani iego/ y nabożeństwo ku Bogu kátholickie. *SkarKazSej* 682a, 688b.

»nauka katolicka, katolickiego Kościoła« [szyk 15 : 6] (20 : 1): Przetofz Kátolicka náuká/ łłufznie do rzeki ktora wftáwicznie od wieku płynie/ á nie wftáie/ przyrownaná iest w piśmie. *SkarJedn* 24, 343, 396; *SkarŻyw* 119, 200, 300; *ReszPrz* 27; *WujNT* 518 *marg*, 732 *marg*, 830, 835, Bbbbbbb4, Cccccc3; Ná práwym [...] rozumieniu tey iedney táiemnice wiele nam náleży/ nie tylo do vmocnienia niektórych náuk Kátholickiego kościoła: ále też do póciechy y pomocy wielkiej náłzey *SkarKaz* 633a, 309b, 419b, 549b, 635b; *SkarKazSej* 686a, 687a [2 r.].

»reliija katolicka« (14): *SkarJedn* 21; á religia zásię Kátolicka/ čásém zá máłym łtáraniem wielce łie pomnáżá *PowodPr* 56, 26, 28, 36, 44, 46 *marg*; *SkarKazSej* 664b, 677a, 681a *marg*, b, 682b, 683a, 694a.

»katolicki rzymski« (4): *SkarJedn* 230; *SkarŻyw* A2v; *WujNT* 747; A iż to Kroleństwo Polłkie iest zdawná ná religiey kátolickiey Rzymłkiey záłáddzone *PowodPr* 44.

»synod katolicki« (1): Iesli tych błędow Synodem Kátolickim nie poprąwim/ á kościelna łię nam iedność nie wroci zginęłichmy *SkarJedn* 141.

»katolicka, Kościoła katolickiego wiara« [szyk 77 : 63] (139 : 1): *SkarJedn ktv*, 18, 20, 21, 29 (17); Pifzą Kroyniki náłze/ iáko to był gorący Chábry w nabożeństwie y rozmnożeniu wiáry S. Kátholickiey *SkarŻyw* 356; ktora też hoyność [...] z máiętności łwey wiekuiście Kollegium temu Wileńłkiem pokázal/ áby łie tym łlawá Boska w wierze łwięte⁸⁰ kościołá Kátolickiego Rzymłkiego łzerzyłá *SkarŻyw* A2v, A2, A3v, 58, 59, 119 (20); *CzechEp* 226, 228, 358, 362; *OrzJan* 94; *LatHar* 192, 375, 376; *WujNT ktv, przedm* 2, 5, 11, 22 (56); *PowodPr* 32, 43, 55; *SkarKaz kt*,)(3, 40b, 205a, 384b [2 r.], 421b, Oooo; *SkarKazSej* 658a, 665b [2 r.], 675b, 681b [2 r.], 682a (27); W wątpliwóć nie przywodzić Kátolickiey wiáry: Czynić według możności ochotne ofiáry. *KlonWor* 53.

»wyznanie katolickie« [szyk 6 : 3] (9): A ták tá iedność y zgodá wyznánia Kátolickiego/ we wfzytkich Kátolikách/ nie omyłny znak iest Duchá Bożego y kościołá iego *SkarJedn* 21, 176; *SkarŻyw* 203, 278, 357, 392; *NiemObr* 127, 133, 135.

Zestawienia: »Kościół katolicki« [szyk 74 : 16] (90): Bo kościół iest Kátolicki/ to iest po wfzytkim łwiecie rozłani *SkarJedn* 16, A8, 19, 25, 26, 28 (12); *SkarŻyw* A2v [2 r.], A3v, 91, 120, 318, 369; Naprzod ten náłz Kátholicki kościół/ przy ktorym łtoiemy/ iest Ieden: Bo łię łam z łobą w iedności wiáry/ y w iednákim rozumieniu zgodza. *ReszPrz* 14; *LatHar* 682; *WujNT przedm* 8, s. 39 [2 r.], 44 [2 r.], 97 *marg*, 114 (56); *PowodPr* 38, 55; *SkarKaz* 44a, 155a, 418b [2 r.], 607a, 608a (9); *SkarKazSej* 681b *marg*; *KlonFlis* A3v.

»Pismo święte katolickie, Biblia katolicka« = *zbiór ksiąg Starego i Nowego Testamentu, które Kościół uważa za kanoniczne, natchnione i święte* [szyk 1 : 1] (2): Wfzyścyc haeretycy piłmo święte Kátholickie czytáią *WujNT kty*; Biblia Kátholicka nie ma w łobie fałżu żadnego. *WujNT przedm 5 marg.*

Szeregi: »katolicki i apostołski« (2): dla tego [...] moje wyznánie tym liłtem oznáymuie: iłż to co Kátolicki y Apoftolłki P: Iezu Chriftułow kościół Rzy^{mv} łtare⁶⁰ trzyma y święci: to ia włżjtko trzjmam wierzę y wyznawam *SkarJedn 294, 396.*

»chrześcijański, katolicki« (1): Chrześciańłkie Kátholickie práwá od łamego łą Bogá. *SkarKazSej 699b marg.*

»katolicki abo papieski« (1): Ztych przodkow wiára twoiá Kotolicka [!]/ ábo chcefłzi mowić Papiełka y kościółá Rzymłkiego dziwnie łie wtobie wtwierdzi *SkarŻyw A3v.*

»powszechny, (to jest, a) katolicki (a. katolickiej wiary)« [szyk 2 : 1] (3): áby nikomu nie dopułzczał czego inłzego vczyć/ iedno to co przyłłł święty kościół Powłżeczny/ to ielł/ Kátholickiey wiary. *WujNT 719, 538; PowodPr 43.*

»prawowierny, (i) katolicki« (2): Bądż telż tego pewien iłż Ruł ná początku práwowierná y Kátholická wiareł/ gdy ielżczę ná on czás y Grekowie w połłufzeńłtwie kościółá Rzymłkiego żyli/ przyłłli. *SkarŻyw 576, 357.*

»rzymski (a. rzymskiego Kościoła), (co i, który, i) katolicki« [szyk 5 : 1] (6): Bo po dziś dzień łtateczniełfze w Niemcech Kłięłtwá/ y miáłłá Kátolická y Rzymłkiego Kościółá [!] łtárożytná wiareł trzymáią. *SkarJedn 29; Tenże Doktor vczyć/ iłż wiára Rzymłka táz ielł co y Kátholicka. WujNT 525, 525 [3 r.], Bbbbbb3v. [Ponadto przy innym szeregu 1 r.].*

a. *O innowiercach przypisujących swemu wyznaniu atrybut powszechności związany z etymologią wyrazu „katolicki” (2) :*

Wyrażenie: »wiara katolicka« (2): Tołż łię o dziśiełfzych Heretykách nie dawno od Lutrá powłłáłył mowić może. Ielłi v nich wiára Kátolicka/ czemu dopiero powłłáłł? czemu nie Apoftołá ktorego ále Lutrá ma przodká? *SkarJedn 28, 28.*

2. *Przymiotnik od „katolik” (62) :* Rzadki był Kátholik: drudzy imieniem tylko Kátholickim łię pokrywáli/ á Arryáńłkim łię towarzýłtwem mázáli/ pochlebuiąc Pánom y Cefarzowi. *SkarŻyw 392; Nie boyćie łię dobre dzieci/ opátrznóć Bogá Kátholickiego nád wámi SkarKaz 44a.*

a. *Odnosi się do katolika jako wykonawcy czynności lub uczestnika stanu (8) :* *SkarŻyw 119; Kátholická obronę przeciw Pogánom kacerłłtwá płuiá. PowodPr 56 marg, 33, 37; Iáko y dziśiełfzych czáłow y tu v nas łáłkáwość łię wielka ku nim [heretykom] Kátholicka pokázuie. SkarKazSej 687b, 687b marg, 688a [2 r.].*

W charakterystycznych połączeniach: katolicka(-ie) łaskawość (4), napominanie, obrona, rozkazowanie, sława.

b. *Będący katolikiem (44) :* *SkarJedn 18, 100, 382, 385; Bo gdy przypáđło ziemie trzęśienie w Anthyochiey: obálıł łię dom ich ábo Kościół/ gdzie [...] wielką lidzbę [!] Heretykow zgromáđzonych/ przyłłłł: á iedná namniełfza ołobá Kátholicka w onym trzęśieniu ziemie nie zginęłá. SkarŻyw 87, 48, 301, 394; Doktorowie Kátolickcy [...] wykłáđáli o Antychriłłcie/ y o walkách iego CzechEp 409; á więc Kátholickim piłárzom nie bęđzie łię godźiłł/ o tey włżyłłtkim ludźiom potrzebney cnoćie*

Modlitwy świętey częłto y wiele rzeczy pićć *LatHar* +5v, +4v, +++2v, 58, 121, 381, 673; Bo tey mocy żaden inży nie ma/ iedno ábo Koncylium/ to iełt Synod ábo Zbor wálny Biłkupow Kátholickich *WujNT przedm* 5; Tákci mowią wżyćcy Kátholicy káznodzieie Chrzećcijáńłkim ludziom *WujNT* 505, *przedm* 2, 15, s. 97 *marg*, 313, 525, 841, Yyyyy4v; *PowodPr* 45, 55; Po Walenšie heretyku/ gdy Cefarz Theodozyus Kátholicki y święty pan náłtał: tylo Aryáńłkim biłkupom włtępować z dołtoieńłtwa/ y kátholikom koćcioły oddawać rofkazał. *SkarKazSej* 687b, 687b [2 r.].

W przeciwstawieniach: »nie heretycki, nie pogański żydowski ... katolicki« (2): O co fię iednák haeretycy wśilnie łtáraią/ łami łiebie rownájąc z Chriřtułem/ á Biłkupy y kápłany Kátholickie z Biłkupy Zydowłkimi y z Pháryzeuřzám. *WujNT* 243; Oto błogolławić mię będą wżyćkie narody. ktoreż to narody? [...] Nie heretyckie/ nie Pogáńłkie. A ktoreż? łamy Kátholickie v ktorych cześć twoiá przeblógolławiona Pánno cáła y nienárułzona zołtáie *SkarKaz* 578b.

W charakterystycznych połączeniach: *katolicki(-a, -ccy) biskup* (8), *doktor* (10), *historyk*, *kaznodzieja* (4), *krol*, *natura*, *nauczyciel*, *osoba*, *pan* (2), *pasterz*, *patryjarcha*, *persona*, *pisarz*, *rodzice* (2), *spowiednik*, *syn*.

Zwrot: *peryfr.* »krew katolicką rozlać« = *pomordować katolików* (1): Arryanowie [...] Koćcioły Kátolickie poburzyli/ Ołtarze łprołnoćci y brzydkoćci nápełnili/ krew Kátholicką rozłali *SkarŻyw* 58.

Wyrażenia: »kapłan katolicki« (6): *ActReg* 18; Táž odpowiedz ma być wrzędowi/ kiedy co łtánowi przeciw Bogu y powłzechney wierze: kiedy kápłanom Kátholickim zákázuią vczyć/ y łłużyć Pánu Bogu *WujNT* 411, 243, 470; *PowodPr* 30, 31.

»lud, człowiek (a. ludzie) katolicki(-ccy)« [*szyk* 4 : 1] (3 : 2): wroćił fię Arryulř do Alexandryey/ y iáwnię [!] bluznierłtwa łwoie [...] łzerzyć pocżął: ták iřz lud Kátholicki [...] vćiekl fię do Cefarzá. *SkarŻyw* 389, 463; *WujNT przedm* 5; przeto iáko człowiek Kátolicki/ w tym łáłkę y miłolłerdzie Páná łwego być nád łobą z wdżięcznoćcią wyznawa *WysKaz* 14; *PowodPr* 35.

Szereg: »katolicki i prawowierny« (1): iáko łami Grekowie łwiadcżą/ iřz káždy Kátholicki y práwowierny Pátiryárchá/ náłtępując ná łtolice/ wyznánie wiáry do Rzymu połyłáł *SkarJedn* 210.

c. *Złożony z katolików* (3) : Ażá to nie wielkie łą prawđziwey miłolłi chrzećcijáńłkiewy znáki/ ktore nie tylko żywym/ ále też y zmárłym oddawáne bywáią? Ktore ácz fię też y w inżyich miećciech Kátholickich znáyduią *ReszHoz* 123; W woylku Kátholickim P. Bog gdzie łą kápłani iego. *SkarKazSej* 685b *marg*, 685a.

d. *Przeznaczony dla katolików* (5) : Nie ták w Koćciele Rzymłkim/ wżyćcy iednym ięzykiem co iedno nas Kátolików mowiemy [...]. Ták iáko Powłzechney Wiáry ludziom Kátolikom/ ięzykiem Kátolickim przyłtoi/ ná ziednoczenie łerc náłzych y zwiázek miłolłi. *SkarJedn* 362; y prołł iego oycá/ pilnie go ná to námawiáiąc: aby go do łzkoły Kátholickiey niełłáł *SkarŻyw* 371, 371 [3 r.].

W charakterystycznych połączeniach: *język katolicki(-a)*, *szkoła* (4).

3. *Powszechny, zwrócony do ogółu* (1) :

Zestawienie: »listy katolickie« (1): Lecz liłty inżyich Apołtołow [...] nie ták łą piłane do iednego ktorego koćciołá/ ábo do iedney ołoby [...] ále do wżyćkich wiernych: y dla tegoż ie zowiá Kátholickimi/ to iełt powszechnymi/ ábo do włzech w obec. *WujNT* 516.

Szereg: »katolicki, to jest powszechny« (1): *WujNT* 516 *cf* *Zestawienie*.

Synonim: 3. powszechny.

Cf **KATOLICZNY**

AL